Ч. 205 (12.661). Львів, неділя 13. вересня 1931. Pocztowa opłatę zapłacono ryczałtem. Рік LII.

SKONFISKOWANE

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Роковини Берестя.

Львів, 11. вересня 1931.

В дні 10. вересня (а радше в ночі з 9. на 10.) минув рівно рік від арештування 14-ти чільних членів польських опозиційних партій (6 з ППС, 2 з „Визволення", 2 зі „Стронніцтва Хлопского" 2 з „Пяста", 1 з НПР і 1 з НД) та 5-ох українських політичних діячів. Цими останніми були б. посли УНДО *Олександер Вислоцький, Іван Ліщинський, Дмитро Паліїв і Володимир Целевич* та б. посол УСРП *д-р Осип Когут*. Згодом арештовано ще одного б. посла ББ (виключеного за зловживання), та ще двох діячів польської опозиції (одного з НД й Корфантого з ХД). Усіх цих арештованих вивезено до військової вязниці у Берестї, що теж спершу не було нікому відомим. У Берестї перебули вони 2 місяці і шість днів. Відтіль порозвожено вязнів до ріжних — уже невійськових вязниць. Знову ж звідти у розмірно скорому часі випущено всіх їх за кавцією на волю.

Найдовше просиділи українські вязні. *З них два таки досі все ще перебувають у вязниці: б. пос. Ол. Вислоцький і б. пос. Дм. Паліїв.* Перший мав судову розправу на Волині, на якій засуджено його на два роки вязниці (за вічеві промови). Другий — б. пос. Дмитро Паліїв, *сидить уже рік у слідчій вязниці без акту обвинувачення,* а всі дотеперішні заходи родини випустити його на волю за кавцією — були полагоджувані негативно. Є це *єдиний того роду випадок у цілій т. зв. берестейській афері.* Правда, акту обвинувачення не дістав ще також ні один з б. берестейських вязнів-поляків (за винімком засудженого Бацьмаґи), але *всі* вони находяться давно на волі.

Арештування кільканацяти осіб з польського й українського політ. світа з заг. відомиминазвисками викликало рік тому величезну сенсацію. Збільшував її факт, що поміж арештованими находилися такі одиниці, як б. трьохкратний польський премєр, голова „ржонду народовеґо" з 1920 року, кавалір найвищого в Польщі ордену „Білого Орла" Вінкентій Вітос, б. міністри Барліцький і Кернік і такі люди, як б. леґіоновий старшина, удекорований кількома орденами, Баґінський, або старий парляментарист, один з вождів ППС і теж високий резервовий польський старшина — д-р Герман Ліберман. Причина тих арештувань була для усіх загадкою. Старався пояснити її офіціяльний комунікат, який казав буквально таке:

„Супроти того, що вигасли посольські мандати, отже послідовно й посольська незайманість, відповідні власти приступили до розглядання справ, накопичених за весь період минулої соймової каденції. На цій підставі, в дні 10. вересня ц. р. затримано цілий ряд б. послів, які допустилися провин однаково кримінальної натури (крадіжи, обманства, привласнення і т. д.), як і політичного характеру (стріли до поліції, накликування до насильств і непослуху влади, протидержавні виступи і т. п.). Доходження, які в справах задержаних осіб вела влада безпеки, будуть скермовані до прокураторських властей".

Очевидно, що такий комунікат загадки не вияснював і вона залишилась загадкою подекуди і по нинішній день. Однак специфічного розголосу справа набрала щойно після виходу перших вязнів на волю, бо раньше за весь час їх побуту у Берестї, найстрогіша ізоляція не дозволяла нікому з вязнями комунікуватися. Цікаво теж, що минуло щойно кілька днів від випущення вязнів, поки вони взагалі почали говорити.

Однак прилюдно не забрали слова й досі. Серед голосної соймової дебати над „справою Берестя", яка виринула на парляментарному ґрунті у звязку з інтерпеляцією та наглим внеском цілої опозиції, вийшла на яву ціла низка подробиць із „тайн Берестя". Уряд заквестіонував правдивість тих реваляцій, підносячи закид, що ніхто з б. вязнів не вніс суд. скарги і що лише суд є компетентною інстанцією цією справою зайнятися. Як відомо, над внесками опозиції сойм (санаційна більшість) перейшов до денного порядку, (в ту саму ніч так само „полагоджено" справу т. зв. „пацифікації") однак справа Берестя остала справою суто політичною. Як таку, у нинішні роковини пригадує її ціла польська опозиційна преса. Згадуємо і ми про неї — з огляду на ті специфічні моменти, які зазначили вище.

Цікаво, що саме в роковини Берестя заповідається сензаційна розправа, яка стоїть з берестейською аферою у тісному звязку. Це справа „Ґазети Бидґоскої", якої редактора покликали до карної відповідальности за поміщення деяких інформацій про поведінку з увязненими у Берестї послами. Оборона покликувала тоді на потвердження тих інформацій як свідків усіх б берестейських вязнів, на що суд у Бидґощі згодився. Розправа мала відбутися 5. березня, але Найвищий Суд майже напередодні розправи рішив передати справу городському судові у Торуні. Саме 12. вересня має у Торуні ця розправа відбутися і всі ждуть з зацікавленням чи тамошній суд згодиться допустити доказ правди й переслухати, як свідків, бувших „берестейців". Появилися уже газ. звістки, що цього не буде...

З польської преси.

Ревеляції „Ілюстрованого Курера Цодзенного" про Берлін і українських терористів.

Краківський щоденник „Ілюстровани Курер Цодзенни" з дати 11. вересня (ч. 251) приніс на передовому місці статтю п. н. „Нехай говорять документи. — Стверджуємо, що урядовий Берлін орґанізує та фінансує терористичну акцію у Сх. Малопольщі". Цей орган від наймолодших своїх днів по нинішній день твердив і твердить, що весь український рух є „берлінською інтриґою". У названій статті він цього не говорить, але старається при допомозі двох сфотографованих німецьких листів з 1926 р. доказати, що „українська терористична акція" у Сх. Галичині аранжована Берліном. Нижче знайомимо наших читачів з наведеними у „Курері" листами.

Перший з них — це лист німецького достойника з уряду закордонних справ Німеччини фон Гана до тодішного ґен. нім. консуля в Кракові Клемана. Цей лист має такий текст:

Auswärtiges Amt. Berlin W. 8. 15 Juni, 1926.

Sehr geehrter Herr Klemann!

In aller Eile vor Kurierschluss möchte ich Ihnen im Auftrage vom Herrn Zechlin und im Anschluss an den Ihnen mit demselben Kurier wohl zugehendem Erlass wegen der Dienstreise nach Lemberg und Stanislau noch folgende Bitte unterbreiten. Sie betrifft die Persönlichkeit des Konovalec, deren politische Einstellung zwischen uns und dem Reichswehrministerium strittig ist. Während letzteres behauptet, dass K... die Leitung der „Undo" hinter sich hat, hat Kost Lewicki bei seiner letzten hiesigen Anwesenheit mir gegenüber geaüssert. Dymitr Lewicki habe ihm vor seiner Abreise nach Berlin in Lemberg ausdrücklich erklärt, Konovalec könne sich in keiner Weise auf die Undo berufen: deren Leitung habe nichts mit ihm zu tun. Ich habe damals Kost Lewicki sofort gebeten, mir eine entsprechende schriftliche Erklärung seines Namensvetters zu besorgen, diese aber bisher nicht erhalten. Wollen Sie mir bitte in Lemberg Dmitri Lewickij noch einmal daraufhin ansprechen und von ihm nach Möglichkeit ein schriftches, jedenfalls aber mündliche Erklärung darüber erzielen, wie das Präsidium der Undo in politischer Beziehung zu Konowalec steht. Für unsere Bemühungen Petruschewytsch und die Leitung der Undo vielleicht doch noch unter einen Hut zu bringen würde eine solche Erklärung von besonderer Bedeutung sein, ebenso aber auch für unser Verhältniss zum Reichswehrministerium bei der Behandlung der ukrainischen Frage.

In der Hoffnung, dass Ihre Reise durch Galizien sich nach Wunsch vollzieht, und dass Sie dabei weniger unter Dauerregen leiden, als wir hier, verbleibe ich mit besten Grüssen

Ihr sehr ergebener
Frh. v. Hahn.

Другий документ — це лист іншого достойника з заграничного німецького уряду, а саме п. Цехліна, заадресований теж до ґенерального німецького консуля в Кракові п. Клемана. Цей лист містить такий текст:

Auswärtiges Amt. Berlin W. 8 den 29 Juli 1926.

Sehr geehrter Herr Klemann!

Haben Sie vielen Dank über die Berichte über die ukrainischen Verhältnisse, die ich mit besonderen Interesse gelesen habe, die uns von grosser Wichtigkeit sind. Ich möchte angesichts meiner starken Belastung mit sonstigen Geschäften, Handelsvertrag usw. davon Abstand nehmen, heute näher auf Ihre Mitteilungen einzugehen, und nur bemerken, dass ich mich Ihrer Auffassung hinsichtlich der Geldsendungen völlig anschliesse.

Ich möchte sogar so weitgehen einen Weg zu finden das Konsulat überhaupt grundsätzlich ausserhalb der ganzen Geldangelegenheiten zu lassen, falls nicht notwendig werden sollte, die Frage der Geldunterstützung angesichts der neuerlichen Vorgänge überhaupt einer Revision zu unterziehen.

Vorläufig wird im August zunächts einmal keine Zahlung erfolgen.

Ich bin auch ganz Ihrer Meinung, dass militärische Stellen grundzätzlich davon Abstand nehmen sollten in aussenpolitischen Fragen Sonderwege zu gehen.

Ich habe dieserhalb bereits mit dem Reichswehrministerium Rücksprache genommen und hoffe, dass so unerfreuliche Vorfälle, die uns bedenklichen Schaden zufügen können, nicht mehr vorkommen werden.

Mit den besten Empfelungen bin ich

Ihr sehr ergebener
Zechlin.

До наведених обох документів „Курер" дав від себе між іншим таке освітлення:

„Твердимо категорично, що акція терористичних українських кол була і є кермована з Берліна. Стверджуємо категорично, що поодинокі бюра уряду закордонних справ

і міністерства Райхсвери, кожне на свою руку, прямували до підмінування Річипосполитої, вели і скріплювали грішми групи, що виконували акти саботажу і терору на терені Сх. Малопольщі".

Крім того у тій-же статті подана ще й вістка, що нібито в 1927 р. „знаний зі своєї протипольської діяльности п. Леонтій Куницький" вів переговори у „ріжних бюрах" „Авсвертігес Амт"-у в справі матеріяльної допомоги для деяких українських кол у Польщі. Вертаючи з Берліна п. Л. Куницький — твердить „Курер" — стрінувся у Кракові з тамошнім німецьким консулем п. Редігером, з яким „усталив подробиці польсько-української співпраці по думці берлінських вказівок, а також питання субсідій".

Передруковуючи оба повищі листи з „Іл. Кур. Цодз." важко нам про них щонебудь сказати, бо нема ніяких даних на те, чи вони автентичні, чи може подібні до тих численних „оригінальних" документів, які друкував перед трьома роками харківський „Комуніст" про мнимі переговори д-ра Дм. Левицького з польським урядом за посередництвом чільних діячів унрівського табору, або до тих фальшованих „політичних" листів д-ра Ст. Федака до Евгена Коновальця, які грішили навіть неграмотністю. Колиж би навіть приняти правдивість наведених листів за доказану, то й тоді вони стверджувалиб передовсім те, що як тепер так і тоді у 1926 р. УНДО всупереч голосам польської преси нічого спільного з УВО не мало. Тут слід зазначити, що саме тоді УНДО мало за собою всього навсього рік існування. Одначе деяким органам польської преси ніякі арґументи не перешкодять і надалі твердити тоді, коли їм це буде потрібне, що УНДО стоїть у взаєминах з УВО.

Щож до „ревеляцій" про „переговори п. Л. Куницького" у Берліні та Кракові у справі співпраці та субсідій, то, маємо надію, що цю справу вияснить належно сам інтересований о. прал. Куницький, до якого це відноситься, бо той-же „Ілюстровани Курер Цодзенни" у черговому числі з дати 12. вересня пише виразно про нього ось що:

„Поміж тим п. Куницьким і... пралатом святоюрським, інтриги якого „Іл. Кур. Цодз." все пятнує, заходить ідентичність імени і прізвища. Не треба надто великої догадливости, щоби ствердити ідентичність цього гостя Берліна і консуля німецького у Кракові, який снує інтриги проти польської держави. Ось дальше здемаскування правдивого обличча святоюрської політики".

—o—

З побуту у Швеції.

Конгрес Міжнародньої Федерації Учительських Організацій.

II

Вполудне того дня були запрошені учасники управою міста Стокгольму на „lunch" до ратушевої салі. Цей ратуш вибудували вже по війні в 1917—20 рр. Слушно завважив у своїй промові посадник міста, що тоді, коли інші кервавилися у світовій війні, — то шведи будувалися. Це одна з найкращих будівель міста, з прекрасними світлицями, уладженням і т. п. Головні частини будови, а навіть підлога з ґранітів.

По принятті в ратуші продовжувано наради над резолюцією учит. Вольфа. Треба ще згадати про те, що весь час у нарадах брав участь відпоручник Ліґи Народів з Женеви д-р Кульман. При отворенні нарад він виголосив довшу промову від Ліґи Народів і ствердив, що мир без школи є неможливий та що освітня акція при Лізі Народів опрацьовує матеріяли до розвитку школи всіх типів і створення спроможности всім народам користати з рідного слова. На запит учит. Ляпіера, чи виділ виховання при Лізі Народів возьме під розвагу виміну учителів та учнів також народніх шкіл, як це роблено дотепер у вищих школах, відповів д-р Кульман притакуючо.

З дискусії над резолюцією Вольфа замітні такі погляди: Другий делеґат Німеччини, учит. Міллер, обороняв становище Вольфа, бо положення учителя і школи є звязане з політичним положенням народів. Школа терпить через воєнну крізу. При крізі звичайно приходить диктатура, а при диктатурі положення школи невиносиме і паде рівень культури та виховання. Учит. Семіль (поляк) підтримував декларацію французів, а щодо крізи, то ствердив, що вона в Польщі не є менша, як у Німеччині, бо ціни продуктів такі самі, а також через крізу зредуковано 30—40 проц. урядовців і вчительства. Учит. Вольф пояснював, що порушив справу роззброєння тому, бо молодь настроєна щораз більше войовничо. Бажав, щоби в усіх народів перестали обвинувачувати німців у причинах війни і докоряти їм. Якщо прийде в Німеччині диктатура, то виховання піде шляхами, суперечними нашій пацифістичній ідеї. Делеґат Відня станув в обороні Вольфа, стверджуючи, що його промови не треба вважати декларацією, а тільки ствердженням, як тяжко працювати в німецькій школі для мира. Довше полемізував з французами і поляками. Делеґат Ліґи Народів заявив, що має уповажнення сказати, що питання роззброєння розвязується скорим ходом і в цій справі йде дуже інтенсивна праця. Взивав Федерацію Учительства, щоби в цій справі була помічна. (Отже апробував становище Вольфа). По кількох бесідниках під кінець засідання оправдував себе учит. Макух (Польща), що його виступ проти німців не був ворожий і просив, щоб його зле не розуміли. Справу зложення відповідних резолюцій передано екзекутиві до найближчого дня.

Третій день нарад (15. серпня ц. р.). Ґенеральний секретар Федерації Дюма складав орґанізаційне звідомлення — про фінанси, видавництва, звязки і т. д. Обговорював справу виміни членів і їх дітей на студії та комунікаційні трудноші. Секретаріят зробив усе можливе у звязку з суспільно-громадянськими установами в справі акції за роззброєнням. Довше затримався над видавництвом „A.-Z." („Між-

народня Єдність"), де в 4-х европейських мовах друкуються праці, які причиняться до загального міжнародньоо зближення. Дальше задумують видавати підручник — історію всіх учительських організацій.

В дискусії довідалися ми з заяви делеґата з Люксембурґу, що кошти подорожі вчительства (і його як делеґата на Конґрес) покриває уряд. Учит. Рон ствердив велику поміч у всіх справах, що її віддали товариші з Франції учителям-німцям з Чехії, котрі поїхали були до Парижа. Радив, щоби всі сфедеровані члени завели в себе цю гарну тактику допомоги товаришам. Учит. Вольф дякував французьким товаришам за поміч, подану шкільним німецьким дітям безробітних батьків. На запит учителів з Англії, чи й до них була би приноровлена та сама тактика, відповів учит. Дюма позитивно. Делеґат Ліґи Народів повідомив, що в Лізі Народів зроблено поважні заходи в ріжних урядів у справі масової виміни молоді до шкіл — головно на правничі студії і цю працю ведеться дальше.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 13. ВЕРЕСНЯ 1931.

МИХАЙЛО ЛАЗОРКО. 2)

Заліщики.

Комунікація з Буковиною. — „Варшавяки" й українське населення. — Визиск Заліщик Старих. — Культурно-освітня праця. — Без економічної організації! — Торговля овочами і вигляди на майбутнє. — Цінні розкопки.

(Докінчення.)

Нові кордони перервали приязні сусідські відносини між селянами Буковини й Галичини, а зокрема родинні і господарські. Самі Заліщики потерпіли дуже багато під оглядом торговельним. Комунікація з Буковиною тепер лише залізницею і човнами, очевидно, за окремим дозволом. Гарні два залізні мости, окраса Заліщик, були знищені в часі війни; залізничий міст направлений і комунікація ним привернена, другий для переїзду фірами не відбудований.

Не буде зайвим написати кілька слів про літників з корінної Польщі, яких тут загально називають „варшавяками". Ті, з якими довелося мені стрічатися, це були люди отверті, товариські, веселі, поза тим зі шляхотськими манірами. Польщу люблять такою, якою вона є. В українських справах не визнаються, але в загальному — бодай у невинній дискусії, себто на словах, — ставляться до нас прихильно. Галицьких поляків — як говорили — „з патентом надійних патріотів" не люблять. Наше село з його звичаями, способом життя для них цікаве, а в багатьох випадках зовсім не знане. Для прикладу наведу такий автентичний факт: подану до стола варену кукурудзу хотіли краяти на плястерки, а коли це не вдалося, кликали прислугу для пояснення, як їсти!

Біда, що всюди хотілиб бачити поляків (навіть там, де їх нема), а по крайній мірі бодай добрих сусідів — румунів. Сиджу раз на березі Дністра та прислухуюсь дискусії мішаного гуртка людей. Розмова йде про те, чи мешканці по другій стороні Дністрового берега — не подовиті гуцули, чи ні? Думки між ними поділені; твердження одного з опонентів, що ціла північно-західна Буковина, яка межує з Галичиною, замешкана чисто українським населенням, не переконала всіх присутніх. Аж дрібний, здавалосяб, факт дав відповідь на спірне питання. На протилежній стороні Дністрового берега пасли малі пастухи худобу і саме в той час, коли тут велася дискусія — затягнули дзвінкими дзвінкими голосами так, що Дністровим яром пішов відгомін, „Гей там на горі, там женці жнуть"... Це дало змогу опонентові переконати всіх інших, що його твердження є правдиве.

Добре буде згадати дещо і про саме місто. Заліщики мають нині около 5.000 мешканців. Саме місто, можна сказати, жидівсько-польське, зате Заліщики Старі на 90 відс. українські і, хоч становлять окрему громаду, є містом дуже використовувані. Примірoм оплати за літників, яких більшість мешкає в Заліщиках Старих, побирає „комісія уздровіска" міста і т. д.

Культурно-освітня праця завдяки маленькій горстці української інтеліґенції вільних фахів розвивається гарно, національна свідомість населення доволі велика, — все таки недостача інтеліґенції дається сильно відчувати. В усіх державних урядах дослівно всього кілька осіб української національности, решта заступлена поляками. Навіть у народній школі, як мене інформовано, нема ані одної сили української народности.

Під економічним оглядом орґанізація доволі слаба; за вийнятком кредитової „Української Каси" нема тут жадної кооперативної установи. Заліщики в часі війни потерпіли, як уже сказано, дуже багато, зокрема селяни й міщани стратили гарні морелеві сади і виниці. Тепер засаджують наново згідно з вимогами раціональної культури, на жаль, ця акція спізняється через великий брак грошей, а до того є джерелом великого визиску.

Є тут у звичаю позичати на віднову садів якусь потрібну суму, примірoм 500 зол. Таку позичку звертається довжникові без проц., зате трилітнім збором в часі найкращого урожаю і конюнктури. Це в практиці виглядає так, що позичаючий в часі десяти літ дістає за морелі за трирічний збір 4—5 тисяч зол. або й більше. Дійсно страшна лихва!

Булоб обовязком держави дати мешканцям дешевий довгоречинцевий кредит, а навіть фахового аґронома-садівника. Нема сумніву, що така позичка булаб великим хісном для людей і принеслаб велику користь також державі.

Та не зважаючи на все те, морелеві сади і виниці приносять доволі гарні зиски. Виноград якостево дорівнює бесарабському і північно-угорському чи пак карпато-українському. Торговля овочами в руках жидів; були спроби зорґанізувати продаж без посередників, та не вдалися. Річний експорт морель доходить тепер до яких 30 ваґонів; висилають до більших міст цілої Польщі, переважно малими партіями, пакують в кошики по 5 і 10 кґ. Збір та експорт вимагають дуже доброго знання і дбайливости з огляду на скоре дозрівання овочу. З інших овочів експортують невелику скількість винограду, кавуни, мельони і помідори. Беручи за підставу продажну ціну самих лише морель по 25 зол. за 100 кґ., то при експорті 30 ваґонів осягнемо поважну суму 75 тисяч долярів.

Продукцію морель можна би збільшити до 100, а навіть 120 ваґонів, що далоб на основі повищого обчислення 250 до 300 тисяч долярів торгу. Запевняю, що це не фантастичні цифри, але наскрізь реальні. Треба лише ініціятиви, праці і гроша. Слід би тут нашій кооперації перевести докладні студії та приступити серіозно до діла. Перерібка морель на мармоляду дала би ще більші зиски.

Згадаю ще, що в Заліщиках та в інших селах Дністрового яру находяться в значній скількости цінні й надзвичайно рідкі археольоґічні находки з найдавнішої передісторичної доби. Проф. Юрій Полянський переводив у багатьох тутешніх місцевостях розкопи та збогатив наш музей неоціненими скарбами. Цими розкопами цікавиться на місці з великим пієтизмом п. Маріян Панас. Придбані ним збірки уміщені частинно в Народнім Домі, одначе було би вказано, щоби ці скарби були перенесені якнайскорше до Музею Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові, бо там для них одиноке безпечне місце.

Заліщики, 10. серпня 1931.

По ухваленні резолюцій, поміщених у бюлетині, подав ґенеральний секретар декілька домагань до членів: прохав, щоби організації відповідали в скоршім темпі, як дотепер, на письма Секретаріяту, щоби при подаванні матеріялів та інформацій були подані точні цифри і джерела; заохочував до передплати „А.-Z." і прохав, щоби члени ділилися з Секретаріятом всіми добрими і прикрими переживаннями. На закінчення засідання цього дня ухвалено резолюцію у звязку з промовою учит. Вольфа такого змісту: „Федерація, яка обіймає понад 600.000 членів, домагається від усіх урядів, щоби поборювали економічну крізу. До цього треба негайно і всіми приступними засобами перевести загальне роззброєння. Цю резолюцію обовязані всі члени подати до відама своїм урядам і вести пропаґанду за роззброєнням на місцях".

Того дня вечором відбувся банкет, виданий Союзом Учителів Швеції. Участь у цьому банкеті взяло около 120 осіб, а між ними — побіч делеґатів — також шведський міністр освіти і всі вищі достойники того мін-ства, посадник міста Стокгольму та ріжні гості. Всі учасники мали при столі чергові місця поіменно означені. (Для цікавих подаю, що я, як делеґат українського вчительства, мав 8-е місце коло президії). Підчас вечері приґравала музика і співав хор, зложений з учителів шведів. Промов підчас банкету було 3: вітальну промову виголосив голова шведських учительських організацій, який підніс велику вагу Федерації, що обеднує понад 600 тисяч учителів, котрі мають у своєму вихованні коло 30 міліонів молодих душ. Дальше говорив начальник педаґоґічного відділу при мін-стві освіти, а наостанок ґенеральний секретар Федерації. Вечера ця тревала дві години. Тут знов варто звернути увагу на факт, що більшість членів пила мінеральну воду, а алькоголів (як у цілій Швеції) подано дуже мало. Тверезість Швеції дуже велика.

На неділю 16. серпня відложено обі теми, подані на початку, до яких я передав коротенькі реферати на письмі з резолюціями. Пополудні була проґулька на архіпеляґ, а 17. серпня виклад про устрій шведського шкільництва. На закінчення випадає мені ствердити ввічливість обох секретарів Федерації, які виказали багато зацікавлення до положення українського вчительства і поставили домагання присилати матеріяли безпосередньо до них. З ними мав я кілька розмов, а також з учителями німцями, лотишами і поляками. Учителям полякам передав я на письмі матеріял про зневаги українського вчительства підчас пацифікації, а лист про тяжке побиття одного товариша зробив на них велике враження; вони запропонували нам спільну конференцію у Варшаві, на що я очевидно радо згодився.

Як іде про загальні завваги до Конґресу, то мушу ствердити, що він мав більше пропаґандивний характер, як діловий. Справа тут у тому, щоби виховники ріжних народів взаїмно себе пізнавали й до себе зблизилися. Якщо мова йде про загальну ціль Федерації, то є це головно пропаґанда за світовим миром і ведення виховання дітей у тім дусі. Дальше міжнародній контакт учительства й учнів через виміну, матеріяльну й культурну допомогу, пізнавання ріжних культур, лагодження національних непорозумінь, повна толеранція і зрозуміння національних окремішностей — отсе великі і гарні цілі, які входять у програму завдань Федерації. Нині вже у нас не повинно бути питання, чи нам належати до Федерації, бо саме українці потребують найбільше прихильности Европи і пропаґанди українського імени.

Посол Дмитро Великанович.

—o—

З волинської хроніки.

Сельроби й селянство. Сельроби щораз виразніше „працюють" для знищення того, що створено довгими зусиллями сільської інтеліґенції. В селах, де нема жадної української культурно-освітньої чи господарської організації, не допускають до створення такої. А де вона є, але не в їхніх руках, намагаються підірвати її, а навіть і ліквідувати. Просвіта, кооператива, аґрікультурна праця, каса — все це буржуйські організації. „Всі книжки просвітянської бібліотеки требаб було спалити" — заявив один з них з села С. на Луччині. На кооперативних зборах стараються підсунути думку про ліквідацію кооперативи. А про сільсько-господарську роботу висловлюються, як про одурювання селян: не якась там аґрікультура потрібна, а земля і т. д. Прийде, мовляв, селянсько-робітнича влада й усе дасть. У цій роботі сельроби збігаються з „роботою" хрунів, які ведуть таку саму лінію. Одним словом: „співпраця"

З селянсько-робітничого „раю". В останньому часі раз-ураз тікають селяни з селянсько-робітничого „раю" за ризьким кордоном і оповідають про цей „рай" дуже цікаві річі. Недавно втік звідти селянин з с. Цміні, медвежської волости, на Луччині. Оповідає він, що селянського безправя, мук, голоду й пониження він не міг довше стерпіти і тому, рискуючи життям, утік.

Що буває в селі. В селі Городищі, сильнеської волости, в ночі з 5. на 6. ц. м. згоріли клуні селянина В. Мацюка, який має непогане господарство завдяки своїй працьовитости. Селяни голосно кажуть, що підпалили його сельроби. І це не перший випадок. Селянина Гриця Мацюка, прозваного за його надзвичайну працьовитість „Гарячим", палили двічі. Те саме було і з іншими заможними та працьовитими селянами. „Куркулям" не лише палять будинки, але й нищать засіви на полях. Роблять це спеціяльні „загони": „піхота", „кавалерія", й „артилерія". „Піхота" в ночі вириває руками збіжа, „кавалерія" товче кіньми, а „артилерія" викопує картоплю і робить іншу шкоду. Отакто тепер у селі серце може відпочити...

А кров усе ллється за землю. Перешкоди господарській праці і, внаслідок цього, зубожіння селян раз-ураз приводить у селах до страшних драм. Отак у ночі з 28. на 29. серпня запалилися будинки селянки Малані Веремчукової (з Чмелів) у Великій Осниці на Луччині. Коли почали гасити вогонь і ввійшли до середини хати, то наткнулися в ній на три трупи: самої Веремчукової, її 12-літнього сина й нешлюбного чоловіка Антона Малечка. Підозріння впало на рідного брата небіжки Федора Чмеля, молодого селянина, 28 літ. Він убив цих троє людей, аби заволодіти майном, а щоби скрити сліди злочину, підпалив хату. Цікаво, що злочинець був горливим штундистом, яким суворо забороняється вбивати й навіть носити зброю.

Передчасна смерть. Нова щоденна ґазета „Курер Волиньскі", яка перед кількома днями почала виходити в Рівному, закінчила своє коротке істнування.

Чи не безбожник? Юхим Вальчук з Горохова вдерся в ночі до народньої школи, знищив бібліотеку і, здерши з стіни образ Христа, зневажив його огидним способом.

„Пролетарські шлюби". В звязку з наведеним вище фактом подають нам трохи запізнілі відомости про так звані „пролетарські" шлюби на Горохівщині. Шлюб такий мав місце в селі В. „Пролетарі" (сельроби) щось пошептали, проспівали й оголосили, що такий-то й така-та є вже подружжям. Ну, а після цього відбулося традиційне весілля з піснями, короваєм і т. д...

—o—

Під увагу членам тимчасових виділів повітових.

Під теперішню пору, коли богато польських щоденників заговорило на тему польсько-українських взаємин, східньогалицькі воєвідства доручили повітовим виділам ухвалювати службові статути для урядників виділів. Ці нові статути мають вже до решти скасувати повітову самоуправу.

По думці § 26. дот. закону про повітові репрезентації повітові ради ухвалюють число і плату урядників та слуг, потрібних для пов. виділів, а крім того постановляють і про хід дисциплінарного поступовання. Розпорядок мін. внутрішніх справ з 15. березня 1930 р., оголошений у вістнику мін. ч. 4. скасував цю постанову § 26. і сказав, що повітових урядників має на будуче установляти не рада і повітовий виділ, але сам староста, як начальник повіт. виділу.

Так одним почерком пера погребано повітову самоуправу, бо якеж значіння буде мати повітовий виділ, іменований і так самим старостою, коли йому віднято навіть право іменування і настановлювання урядників у повітовім виділі.

З того виходить вже тепер таке, що прибувші тепер до нас з Варшави чи з Полісся новоіменовані старости можуть собі іменувати і фактично іменують урядовців, що Бог зна звідки сюди заманд[р]ували, і не знають зовсім місцевих відносин. Часто такі урядовці показуються несовісними, та старости покривають їх гріхи, признаючи їм ріжні відправи.

Та тепер зробили воєвідства чи так міністерство ще дальший крок для цілковитої централізації цих ніби самоуправних органів і кажуть тим самим повітовим радам ухвалювати для себе новий службовий статут, у якому ті ради зглядно повітові виділи мають собі наложити самі шнурок на шию і ухвалювати в § 4. таку постанову:

„Podania kandydatów (урядників і слуг пов. виділів) rozpatruje sam przewodniczący tymcz. Wydziału pow. i samodzielnie nadaje posady w myśl okólnika Min. Spraw Wewn. z 15 marca 1930 — ogłoszenie konkursu nie jest konieczne — przewodniczący tymcz. Wydziału pow. ma prawo w krótkiej drodze obsadzić wszystkie stanowiska etatowe i nieetatowe". §. 19. Przewodniczący udziela zaliczek urzędnikom do wysokości 1000 zł. i sam ustala sposób spłacania i terminy płatności".

Очевидно староста стає таким чином паном положення у цілому повіті, а коли йому до цього брак вишколення, то такою людиною, що може касувати всіх війтів у повіті і т. д. стає секретар повітової ради.

Коли самі пов. ради, які вони досі не є, не стануть в обороні своїх прав і не спротивляться ухваленню повищого статуту, то остануться повітовими радами лише на папері.

З безконечної ґалерії.

В понеділок дня 14. вересня ц. р. розпочинається розписана на три дні карна розправа перед трибуналом лави присяглих у Львові проти Рішка і тов. (разом вісьмох молодих українців зі Стрия), обвинувачених за злочин головної зради з §§ 58. і 59. карного закону. Після акту обвинувачення повищого злочину мали допуститися обвинувачені — всі замешкалі в Стрию — в цей спосіб, що мали належати до боївки УВО (чого навіть після самого акту обвинувачення нікому з обвинувачених не доказано) і приготовляти в осені минулого року акти саботажу в Стрию. З обвинувачених трьох є колишніми учнями осьмої кляси стрийської державної ґімназії, всі інші працюють в купецтві, як молоді субєкти, а один — також молодий — є робітником. Розправа проти них відбулася вже перед лавою присяглих у Стрию в травні 1931 р., котру відрочено тільки тому, що тоді не явилася на розправу головна і одинока підпора акту обвинувачиння, поліційний аґент Альбін. На цій розправі боронили обвинувачених всі стрийські українські адвокати (крім д-ра Домбчевського) і адвокат д-р Степан Баран. На розправі дня 18. травня ц. р. не явився головний свідок акту обвинувачення поліційний аґент Альбін з приводу недуги і тому на внесок прокуратора розправу відрочено і опісля на його (прокуратора) внесок делеґовано трибунал суду присяглих у Львові до осуду повищої справи. Перед кількома тижнями перевезено обвинувачених зі стрийської тюрми до Бриґідок у Львові (всі вони сидять вже близько рік) і в понеділок 14. ц. м. розпічнеться проти них велика карна розправа за злочин головної зради перед лавою присяглих у Львові. Розправі проводить окружний судя Яґодзінський, боронять обвинувачених адвокати: д-р Володимир Старосольський і д-р Степан Шухевич зі Львова та посол д-р Степан Баран з Тернополя. Розправу розписано на три дні.

КОНҐРЕС ВІЛЬНОДУМЦІВ.

В Берліні в салі парляменту радить міжнародній конґрес вільнодумців, в якому беруть участь представники кільканацятьох народів. Уряди італійський і лотишський не видали віз делеґатам, що вибиралися з їх країв — конґрес. Не було також представників вільнодумців із Злучених Держав з причини економічних труднощів. Головним фактом, який зареєстрував конґрес, є обєднання обох, досі незалежно від себе виступаючих, міжнародніх союзів, загального і робітничого. Оба створили одноцільний інтернаціонал вільної думки, що заповідає сильну інтелектуальну офензиву в найближчому часі.

Ревізії й арештування.

ДРОГОБИЧЧИНА.

В пятницю 4. IX. ц. р. в год. 5. рано поліція перевела масові арештування між студентством *Дрогобича*. Арештовано: Володимира Кобільника, студ. мед., Мирослава Колодрубця, студ. філ., Василя Коцюбу, студ. мед., Володимира Городиського, абсольв. філ., Івана Городиського, студ. прав, Івана Яхна, студ. прав, Олексу Татарського, абсольв. політехніки, Богдана Коссака, студ. політ., Володимира Осередчука, ґімн. абсольв. і Льва Криська, студ. політехн. Поза тим арештовано: Михаця Ілію, емерит. учителя і Ґавляка Омеляна. Всіх арештованих, з виїмком Кобільника та Криська, по переслуханню, сфотографуванню та дактильоскопуванню випущено на волю по 48 год., без подання причини арештування. Пятьох арештованих приміщено так, що тут треба було інтервенції д-ра Ільницького, після чого перенесено хорого Кобільника до кращої келії. Можеб так міродатні чинники арештах у Дрогобичі? Крім того в неділю 6. IX.

рано, просто з вечерниць зі Стрия привезено вілянули в санітрані відносини в поліційних Сеншина Льва, студ. філ., та посаджено в поліційних арештах. Разом з арештованими сидів і досі сидить Бутрин Ілько, гімн. абсольв. Позатим доконала поліція масових арештувань у повіті, а передовсім у *Бориславі, Тустановичах і Губичах*.

САМБІРЩИНА.

Дня 4. вересня 1931 р. на зарядження поліції зі Львова арештовано в *Самборі й повіті* студентів і значніших осіб та переведено масові ревізії. Арештовані: інж. Омелян Вец, Ярослав Майхер, магістер прав, Іван Яремко, студ. прав, Сілецький Антін, студ. прав, Михайло Яремко, абсольвент гімн., Евген Рудий, б. учитель, Іван Шембель, промисловець, Василь Ступницький, студ. прав, Ярослав Гошка, абсольвент гімн., Гриць Кустрицький, секретар філії „Просвіти“. Найцікавіше було те, що від 4—7. год. рано переводжено ревізію в домі ем. радника апеляційного суду в Самборі п. Василя Бережанського, а відтак доручено йому затвердження ревізії, переводженої в ночі при помочі поліції слідчим судею, одначе в мотивах не подано ніякого факту, в чому він підозрілий, а тільки наведено постанови карної процедури, між іншим „в цілі вислідження дому газардової гри і розпусти“. При ревізіях у нікого нічого не знайдено.

Дня 28. VIII. доставлено до тут. тюрми д-ра *Михайла Еливі*, повітового лікаря в Слябцах на Чехословаччині, який як горожанин Чехословаччини приїхав у відвідини леґальною дорогою за пашпортом до свого батька в Коцичинцях. Д-р Михайло Еливі є під замітом злочину крадіжки, поповненої таким чином, що як старшина УГА зареквірував для війська сіно і солому с польського священика в самбірськім повіті. Д-ра Михайла Еливі за старанням його оборонця адв. Івана Білинського в Самборі випущено на волю за зложенням кавції у висоті 5.000 зол.

СКІЛЬЩИНА.

В перших днях цього місяця поліція в *Сколім* перевела численні доходження і низку ревізій. І так: придержала Ром. Кобилецького, студ. прав. Ів. Бутковського, абс., Федорику Ол., абс., Ор. Плавюка, студ. техн. Дня 5. ц. м. поліція арештувала на двірці Івана Норичку і Бр. Івасикова. При ревізії у І. Норички поліція мала знайти „Сурму“. Дальше переведено ревізію в О. Федорики, у якого поліція забрала секретарську книгу „Студ. Гуртка“, Будзиновського: „Ішли діди на муки“ і часопис „Незалежність“. В еміґранта Олександра Жежелевського забрали „За Українську Державність“ — збірник матеріялів до історії українського війська (видане в Каліші). Переведено також ревізію в домівці філії „Просвіти“ і в урядовця тої ж філії Т. Палюка. Другого дня випущено І. Норичку, а натомість заарештовано Волод. Бичковича, якого після переслухання відставлено до судових арештів у Стрию.

Англійський голос трівоги.

На зібранні Союза Народів у Женеві йде генеральна дебата над звітом з діяльности Союзу. Промовляли представники Індій, Японії, Канади, Румунії, Італії та Анґлії. Загальну увагу звернула на себе промова анґлійського делеґата льорда Сесіля, що зясував сучасне міжнародне положення. Світ мусить здобути певність, що йому не грозить нова війна. І тому анґлійський уряд стверджує, що всякі поголоски про відложення конференції в справі роззброєння є безпідставні та що конференція відбудеться в лютім 1932 р. Щоби відпружити господарське положення світа, то Анґлія мусить підтримувати можливість французько-німецького зближення, що дасть 75 проц. відпруження. Щодо ревізії післявоєнних договорів, то на думку промовця теперішній момент рішучо цього не допускає. Однак найбільше занепокоєння викликує світова господарська кріза і було би дуже сумно, якби теперішнє зібрання Союзу скінчилося, не знайшовши способу зарадити цьому лихові. Якщо не зробиться в цій справі щось радикального, то задовжені держави Европи та Америки будуть приневолені перевести мораторію, яка грозить небезпечними наслідками для теперішньої господарської системи і може довести до цілковитого хаосу та демонетизації гроша. Находимося перед конечністю негайного ділання, бо маємо перед собою тільки кілька місяців або навіть кілька тижнів часу. Треба якнайскорше привернути капіталові довіря, інакше чекає нас загальне банкроцтво. Тільки довіря до довжничих держав позволить капіталам переходити на чужі ринки. Щоби приспішити процес, льорд Сесіль навіть відкидає конечність ґарантування заграничних позичок державою.

В справі виміру емеритури.

Найвищий адміністраційний трибунал видав рішення, що має принципіяльне значіння при признаванні емеритури державному службовцеві, звільненому зі служби в часі дисциплінарного доходження і карно-судового поступування. Діло було у випадку, який тепер на денному порядку при загальній чистці державних урядів, і торкається звичайно службовців української народности.

Державного службовця звільнено зі служби з признанням 3-місячної відправи. Два роки пізніше карно-судове поступування, яке велось проти нього було уневажнене, а видане після судового вироку рішення дисциплінарної комісії засудило його за службову провину з арт. 21. і 25. закону про цив. державну службу на кару відчислення 2 літ служби по думці арт. 77. точка 2. цього закону. Коли після судового вироку звільнений виступив з домаганням, щоби йому признали емеритуру, влада в першій і другій інстанції відмовила цьому домаганню, мотивуючи відмову тим, що після відчислення йому двох літ служби на основі рішення дисциплінарної комісії його емеритальна вислуга не досягає 10 літ служби.

В скарзі до Найвищого Адм. Трибуналу покривджений доказував, що емеритура належиться йому не від емеритальної вислуги, обчисленої після відтягнення двох літ на основі рішення дисциплінарної комісії, бо право його до емеритури повстало ще перед виданням цього рішення, значить, у хвилині звільнення його зі служби, а тоді час його емеритальної вислуги перевищав 10 літ. Найв. Адм. Трибунал рішенням з 5. березня 1931 ч. З. 409/29 признав це становище зовсім обоснованим.

ОСТАННІ ВІСТИ

МАРШ. ПІЛСУДСЬКИЙ У КРАКОВІ.

Марш. Пілсудський виїхав на кілька днів до Кракова на воєнну гру з вищими старшинами.

АРЕШТУВАННЯ КОМ. ПИСЬМЕННИКІВ У ВАРШАВІ.

Політична поліція арештувала у Варшаві членів ред. комітету при центральнім комітеті польської комуністичної партії під проводом письменника Гемпеля. Далі арештували Вол. Броневського, Едв. Януса, Ол. Хвата й ін. Забрали багато документів комун. партії, відозви і ін.

БУРЕВІЙ ЗНИЩИВ ЦІЛЕ МІСТО.

Буревій, [illegible] лютував у м. Беляйз (Гондурас) спричинив смерть 200 людей. Місто знищене зовсім. Великі шкоди є теж на Порторіко й ін. антильських островах. Тепер буревій переходить на Гаїті. Багато людей є ще під звалищами домів. Буревієві товаришив великий приплив моря. Филі заляли вулиці м. Беляйз.

ЛІҐА НАЦІЙ.

Промова Бріяна.

У дискусії над річним звітом із діяльности Ліґи Націй промовляв перший мін. Бріян. Він сказав, що несправедливо обвинувачують Ліґу, що вона пасивна й непорадна, щоби зарадити крізі. Кріза це наслідок війни й еґоїстичного шалу надпродукції, в яку впали після війни майже всі народи. Що торкається фр.-нім. взаємин, то без огляду на напади на його особу й без огляду на те, що принесе будучина, він усе вважатиме цю часть життя, яку присвятив праці для фр.-нім. зближення, найбільш почесною для себе. Щодо австр.-нім. митної унії, то шкідлива є система затаювання деяких політичних кроків і тайна поведінка в важних політичних справах без попереднього повідомлення заінтересованих урядів. Така поведінка шкодить вз. довірю між народами. Тепер положення покращало, довіря відживає. Щераз зазначує, що не спиниться в праці для фр.-нім. зближення. Опісля зазначив бесідник вартости праці европейської комісії. Тяжко було приготовити будучу конференцію роззброєнь, яка збереться 1932 р. Мусить запротестувати проти всяких намірів відложення або відкликання конференції. Колиб конференція не зібралася, Лізі Націй грозило би банкроцтво та годі булоб сповнити найважніше її завдання, визначене в 8. § пакту. Пакт Ліґи Націй це знаменитий правний документ і шкода, що не введено його досі в життя в усіх подробицях. Пакт зміряє до закріплення умовин безпеки, скріплених ґенералізацією роземчої системи, якій товаришити має постепенне зменшування зброєнь. Кельоґів пакт був великим кроком вперед, бо признав війну міжнароднім злочином. Перед підписанням того пакту війна уходила ще за дозволений засіб. І нині ще можливість війни в деяких випадках невиключена. Женевський протокол із 1924 р. був теж знаменитим засобом для ґарантій безпеки й виключення війни. Колиб женевський протокол були приняли свого часу, завдання конференції роззброєнь булоб значно легше. Тепер треба шукати нових засобів, які заповнили би ті недостачі. Вкінці бесідник висловлює надію, що коли всі народи світа зберуться при спільнім столі для нарад над зменшенням зброєнь, вони мусітимуть раз на все виректися війни.

Опісля делеґат Китаю виголосив промову, яку оцінюють як передвиборчу, бо Китай зголошує свою кандидатуру при виборах до Ради.

На тімже засіданні делеґати Данії, Норвеґії, Голяндії, Швеції та Швайцарії зложили спільний проект резолюцій про редукцію зброєнь. Вони звертаються до Ради, аби предложила здержатися від усіх кроків, які моглиб спричинити збільшення зброєнь аж до вислідів будучої конференції роззброєнь.

Кінець дискусії над річним звітом Ліґи буде мабудь у суботу 12. вересня. Тоді теж промовлятиме німецький міністр закордонних справ Курціюс.

На пополудневім засіданні Ліґи говорив делеґат Еспанії Сальвадор Малафіяджія, бувш. директор секції роззброєнь ґен. секретаріяту. Він зясував історичний розвиток приготовних праць Ліґи для роззброєння, згадав, що було чимало причин, щоби думати про них поверховно, а навіть насміхатися, тому що було так багато підкомітетів і комітетів. Ті комітети зужили стільки паперу, що з нього можнаб утворити хідник із Женеви до Варшави. В дечому той песимізм умотивований. Збільшилися деклярації та пакти, але поширюються теж і заходи держав, що суперечать повищим заявам і пактам. Видне це передовсім у скріпленім зброєнню, а хочби в малім їх обниженню. Уряди підписали в 1925 р. конвенцію про заборону трійливих ґазів, та всі готовляться до хем. війни. Великою перешкодою в зорганізуванню міжнар. взаємин є і те, що СРСР і Зл. Держави не є членами Ліґи. Поки вони не в Лізі й не мають тих самих зобовязань, що інші держави, доти годі здійснити роззброєння.

НОВИНКИ

— **Конфіската „Діла“.** Вчорашне (204) число „Діла“ підпало конфіскаті за чотири місця в передовій статті д-ра Ст. Барана **„Перед загальним переписом“** і за одно місце у статті пос. Дм.

Великановича „З побуту у Швеції“. Це вже 53-а конфіската нашого органу в цьому році.

— **Склад доразового суду в Тернополі** вже оголошено. Предсідником суду є віцепрезес окружного суду Цеглецький, а вотантами окр. судля Дмитро Людомір Островський і окр. судля Ґустав барон Гостковський. Доразовий (наглий) суд в Тернополі розпочав урядування дня 10. вересня ц. р., але покищо на вокандї нема ніякої справи. Прокуратором доразового суду є прокуратор Музика, а його заступником віцепрокуратор д-р Врубель. Під національним оглядом склад суду і прокуратури є одноцільний.

— **Союз Українських Артистів у Львові** улаштовує в неділю 13. ц. м. в салі „Просвіти“ на Личакові виставку „Запорожець за Дунаєм“. Участь беруть: п-і Стадникова, Сорока, Гірнякова і п-е: Гірняк, Гевко, Сорока й інші. Дириґент: п. Т. Купчинський. Початок: 7. год. веч.

— **Страйк у Золочеві.** Робітники, заняті при будові міської беконарні у Золочеві, застрайкували тому, що не виплачено їм залеглих зарібків на суму 12 тисяч зол. Страйкує поверх 100 осіб, які від трьох тижнів не дістають платні.

— **З львівської хроніки.** Намагався скінчити самогубством 20-літній П. Калітинський. — Олена Лицьова жалує за вкраденими з її мешкання при вул. Дверницького річами вартости 360 зол. — Переїздила автом через Львів Ір. Розвадовська і в дорозі пропали її дороцінности варті 600 зол. — Любувалися в столовому накритті невідомі злодії і позичили його з мешкання Марії Венґжинської при вул. Ґродзіцьких. — Обіцював своїм дітям „шибу з вікна“, викраяв їм з вікон мешкання Роз. Сенкевіч при вул. На Болоння і забрав теж річи вартости 600 зол.

— **З краєвої хроніки.** В Бориславі застрілився 26-літній монтер Вільгельм Райль. — В селі Налітичі біля Миколаєва найшли трупа П. Мартинова, б. видавця польського матримоніяльного часопису у Львові „Аліянс“. — На д-ра Хаїма Раптца в Луцьку напали злодії і забрали в нього 2.500 золотих рублів.

— **Мито на книжки.** Досі довіз усяких книжок і журналів з закордону був вільний від мита. Довідуємося, що в найближчому часі буде заведене мито на польські книжки, друковані за кордоном. Всі друковані в чужих мовах будуть дальше вільні від митних оплат.

— **З творчости Горкого.** Горкий написав нову повість п. з. „Григорій Булечев і той другий“.

— **З гараздів Бесарабії.** До села Патруля в Бесарабії прийшов берник (екзекутор). щоби фантувати Івана Савіду за незаплачені податки. В хаті бідного селянина не було нічого цінного і берник забрав 10-місячного сина та передав одній жінці з тим, щоби не віддала родичам дитини доки не заплатять податку.

— **Нове українське товариство на Буковині.** В Чернівцях заснували українці зпід румунської займанщини нове Т-во „Українська Спілка ім. Мазепи“. „УСІМ“ має чисто культурні і наукові напрямні. Черновецький „Час“ подає правильник цього т-ва. З 1-ої точки довідуємося, що т-во ставить своєю головною метою збирання памяток і документів, звязаних з гетьм. Мазепою, які будуть заховані в музею „УСІМ“. Адреса цього т-ва: Степан Тимчук, **„Ceas“, st Petrovici 4. Cernauti, Romania.**

— **Гостинниці для чужинців.** Рада народніх секретарів у Москві призначила 5,000.000 руб. на будову кількох новітніх гостинниць, призначених виключно для чужинців.

— **Вломник і забезпека проти вломи.** В Сан Франціско винайшов один вломник, що сидить у тюрмі, новий замок, який основно забезпечує перед вломом і патент свого винаходу відпродав одній фабриці за 100.000 долярів.

— **Наслідник перського шаха в Польщі.** В суботу рано приїхав до Варшави потягом із Здолбунова син перського шаха Резі Хана. 12-літн. наслідникові товаришить 15 осіб.

— **Трошки статистики.** 22 міста в Італії мають вище 100.000, 34 вище 50.000 і 36 вище 10.000 мешканців. Медіолян, Генуя і Турин мають вище 500.000 мешканців.

— **І прокуратор — людина.** В Братиславі (Чехословаччина) викликала великий розголос бійка прокуратора Фурманка з артистом Борпеком.

— **8 поверхів за мінуту.** В одному нюйорському хмародері є поспішна вінда, яка протягом одної мінути виїздить на висоту 8-ох поверхів.

— **500 км. на годину** сподіється осягнути австрійський автомобіліст Норманд Сміт, який хоче побити рекорд Камбелля 392 км. на годину.

— **Едісон перед смертю.** Д-р Гове, що лічить Едісона, видав бюлетень, в якому подає до прилюдного відома, що Едісон може не вилічитися з останньої недуги, яка підкопала його життєві сили.

— **Б. еспанська королева в Італії.** Еспанська екскоролева Вікторія приїхала до Італії в товаристві своїх дітей і свого шурина Дон Карльоса з Бурбонів. Королева відвідала Базиліку Амброзія і поїхала до Падуї, звідкіля поїде до Генуї і Канн.

— **Американський двобій.** У Гартфорді, стейт Алябама — Зед. Держави відбувся двобій між начальником поліції Раодом і бувшим місцевим бурмістром Ратфордом. Після одної сварки порішили вони відбути двобій, один поклав свою ліву руку на рамя другого і в тій позі стріляли до себе з револьверів. Після 9-ої виміни стрілів оба попадали мертвими на землю. Справді, такий двобій можливий лише в Америці!

— **„Автоматична годівля“.** В Полудневій Америці видурив один обманець великі грошеві суми від ріжних людей, яким обіцював велитенські зиски з годівлі лисів. Годівля мала відбуватися автоматично: лиси мали їсти мясо вбитих котів, коти мясо щурів і щурі лисів. Тим чином автоматична годівля мала виживлювати лисів і котів на футра. Про такий спосіб „автоматичного“ обманства довідався обманець із збірки жартів друкованих перед 50. роками в Льондоні і ще тепер найшов дурнів, які в це повірили.

— **Сорочка Магомета.** Жінка магараджі Саварак на острові Борнео княжна Деві Луда привезла до Парижа незвичайну памятку: сорочку пророка Магомета. Сорочка виткана з конопляних волокон, перетиканих золотом, ціла вкрита знаками, які виглядають на орнамент. Це цілий Коран записав на сорочці дбайливий писар. Пр. Кассаґне видасть про цю сорочку монографію, прикрашену мініятюрами Пальтова. Міжнародня Конф. Етнографів вирішить питання про оригінальність памятки.

П О Д Я К А.

Щиру подяку складаємо послові д-рові Білякові й адвокатові М. Багринівському з Рівного за безінтересовну і річеву оборону в рівенському окружному суді в справі, веденій проти нас у звязку з листопадовими виборами до сойму і сенату 1930 р. Корець, 7. IX. 1931. — **Н. Юркевич, Г. Хруницький.**

З судової салі.

ДРУГИЙ ДЕНЬ РОЗПРАВИ ПРОТИ Н. ЗАЯЦЯ.

Другий день розправи проти Н. Заяця минув на переслуханні решти свідків прокуратора і частини відводових.

Зі свідків прокуратора зізнавали постерункові з поліц. станиці у Жнятині, Келб і Белень на обставини, серед яких признався обв. Н. Заяць до роблених йому закидів і про подробиці переводженої у його домі ревізії. Зізнавали на загал обтяжуючо, але попадали часом у суперечности зі зізнаннями, які зложили на попередній розправі.

Свідки оборони підтверджували алібі Заяця критичного вечора і взагалі його оборону.

Зокрема свід. Франц. Квятковська, полька, бувша господиня на поліц. станиці у Жнятині зізнала, що Заяця підчас переслухувань на поліції заперто у пивниці, де він так кричав цілу ніч, що вона не могла заснути, а на слідуючий день бачила Заяця замураного і побитого. Заяць нічого не хотів їсти, а тільки хотів ножа, щоби заподіяти собі смерть. Вкінці зізнала, що Заяць їй сказав, що мусів до чогонебудь признатися, бо хотів, щоби перестали його бити.

Поміж свідками бачимо теж матір обвинуваченого, Анну Заяць, яка не користає з права відмови зізнань. Вона каже м. ін. що ревізія, переведена у неї дома, відбулася в її неприсутности, коли виїхала була до арештованого сина до Жнятина.

Від часу до часу попадає у сцисію з присутніми на салі постерунковими, що переводили ревізію, а які на запит предсідника перечать зізнанням свідка.

Окрім неї зізнає на ту саму обставину брат обвинуваченого Микола, студ. теольоґії, а відтак свідки Льорек, Ю. Гнідий, М. Крицький, Н. Федорович і ін. Всі вони повторяють свої зізнання, зложені на поперед. розправі відносно алібі обвинуваченого.

Завтра останній день розправи, на якій послідують зізнання решти свідків між іншими головного свідка прокуратури Птасінського, команданта станиці у Жнятині. Потім підуть промови прокуратора й оборонця; резюме предсідника і вердикт лави суддів присяглих.

Довідуємося, що каса львів. окр. суду у богатьох випадках не виплачує належитостей свідкам, оправдуючись браком готівки. Відбивається це головно на наших селянах, які приходять сюди як свідки дуже часто з подальших сторін. Ось хотяй би у процесі Н. Заяця, що зараз відбувається, не виплачено 12 свідкам ані одного сотика.

Селяни безрадні, часто без сотика у кишені, заляґають суд. коридори, напастуючи часто оборонців інтересованих сторін, щоби дали їм на поворот домів гроші або навіть найшли їм купця, що купив би (очевидно зі стратою для них) їхню претенсію до суд. каси.

Повага суду вимагалаб, щоби цю, дуже прикру, аномалію усунути, бо незабаром можемо станути перед фактом, що свідки поучені сумним досвідом, перестануть взагалі являтися на розправи.

Дописи.

ЗБОРІВ. *(Величаве ювилейне свято „Рідної Школи“.)* Дня 23. серпня ц. р. урядила Старшина Кружка „Рідної Школи“ в Зборові ювилейне свято, на яке прибув делеґат зі Львова в особі дир. Ющишина, члена Президії „Рідної Школи“, Хід свята був такий: Започатковано його польовою Службою Божою в год. 11. переполуднем, яку відправив біля парохіяльної церкви в Зборові місцевий декан о. Василь Кулик при асисті чотирьох інших священиків з повіту: о. Бачинського, о. Костельного, о. Іванця й о. Пилипця. Непроглядні маси народу заповнили площу біля церкви, а по вислуханні богослуження виголосив до них о. Костельний високопатріотичну промову на тему рідношкільної освіти. По богослуженні потягнули маси народу на площу „Рідної Школи“, бо на похід вулицями міста тут. староство не дозволило. В год. 1. попол. відбулася на площі „Р. Ш.“, прикрашеній зеленю і національними прапорами, святочна академія при участи 5.000 народу. Академію відкрив голова Кружка „Рідної Школи“ М. Стефанишин, адвокат у Зборові, вступною промовою, після чого збірні хори Мшана-Кудинівці відспівали Шевченка-Котка „Учітеся, брати мої“. Відтак делеґат Головної Управи дир. Ющишин виголосив глибоко обдуману патріотичну промову про ціль і завдання „Рідної Школи“. Дальше слідували хорові продукції поодиноких хорів, як місцевого, так і з повіту, а саме: „Розвивайся лозо борзо“ (мішаний хор — Зборів) і „Вязанка народніх пісень“, яку відограла дута орхестра зі Зборова і Грабковець під батутою урядовця і дириґента місцевої філії „Просвіти“, п. Луки Конопи. Потім мішаний хор з Поморян під управою дириґента міщанина п. Макуха відспівав удатно „Думи мої“, „Стелися барвінку“ і „Ой підемо у діброву“. Опісля під бурю оплесків виголосив студент медицини п. Жуковський декламацію Івана Франка: „Каменярі“. З черги репродукцію народніх танків виконали майстерно діти Оля Романівна і Ладанівська. Потім слідували дальші продукції хору з Озерянки під управою місцевого дяка п. Манацького („Щасливий край“ та „У діброві“), а по нім „Збірка народніх пісень“, яку відіграла орхестра Грабківці-Зборів. Опісля голова місцевої філії „Просвіти“ о. декан Василь Кулик виголосив сердечний привіт від посестри філії „Просвіти“ в Зборові й інших місцевих товариств, а по нім проф. д-р Гірняк зложив привіт від товариства міста Озірни. З черги виступав іще раз хор поморянський і зборівський, а вкінці збірні хори з цілого повіту відспівали під умілим проводом п. Конопи „За Україну“. На закінчення непроглядні маси відспівали в піднесеному настрою національний гимн: „Ще не вмерла Україна“. Пополудні в год. 3. відбувся на тій самій площі фестин з богатою програмою, підчас якого діти „Діточих Садків“ і „Рідної Школи“ зі Зборова та з повіту виконали низку руханкових і ритмічних вправ та національних танків. А саме: „Діточий садок“ Зборів-місто під проводом п-и С. Овадівної, Зборів-Куклинці під проводом п. М. Качмарівської, Млинівці під опікою п. Процикової і проводом п. Яронівної, Плауча Велика під проводом п. З. Войтовичівної і Ярославичі під проводом п. Мамчаківної при звуках орхестри і національних співах. Найкраще списалися діти збірних лекцій „Рідної Школи“ в Жуківцях під проводом п. Олі Палажнівної, які вивели ритмічні вправи і національні танці (як „Запорожець“ і інші) На закінчення місцевий „Сокіл“ зі Зборова під управою начальника М. Радзіховського і під доором п. Куликової яка була душею діточих і

сокільських вправ, виконав артистичні вправи вільноруч і на приладах. Весь чистий дохід з добровільних датків і зі вступів на фестин пересдано Головній Управі „Рідної Школи“ у Львові.

—o—

СПОРТ.

Недільні змагання.

В неділю 13. ц. м. змагаються отсі лігові дружини: Чорні—Висла у Львові (грище Чорних, год. 4. попол.), Варшавянка—Погонь у Варшаві, Польонія—Леґія у Варшаві, Гарбарня—Варта в Кракові і Л. К. С.—Рух в Лодзі.

Мистецтво краю в ситківці.

В пятницю 11. ц. м. зачалися на кортах Л. К. С. при вул. Войтіха змагання в ситківці за мистецтво краю. Поважна кількість зголошень наших чільних змагунів дає запоруку, що змагання стоятимуть на високому рівні! До того долучаються ще й мандрівні нагороди наших установ, що цього року припадуть або ЛКС-ові або іншому клюбові, через що й панує у цілому українському ситківковому Львові велике напруження. Змагання розіграють: пані, панове і юніори в сінґлях і деблях та мішаній грі.

—o—

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Д-р Андрій Токарчук, молодий лікар, довголітній секретар Комітету у Празі для збирання жертв на Народню Лічницю у Львові, організатор української національної молоді в Празі і душа та дуже діяльний член виділу (в ріжних функціях) Організації Української Нац. Молоді в ЧСР та член Української Академічної Громади в ЧСР, помер 6. вересня ц. р. в Лючі в домі своїх родичів. — Андрій Токарчук уродився 9. грудня 1896 р. в Лючі, до ґімназії ходив у Коломиї. Підчас війни витерпів чимало (був на італійському фронті), опісля служив в УГА, з якою ділив долю й недолю. Вкінці опинився у ЧСР, де й промувався на доктора всіх лікарських наук 8. грудня 1930 р. До родичів у Лючі вернув у липні ц. р., де по довгих муках закінчив своє життя. Похорони Покійного відбулися 9. ц. м. в Лючі при участи трьох священиків, оо. Левицького, Бахталовського та Букшованого і великої маси народу. Прощав Покійного востаннє д-р Ткачук від товаришів і один селянин з Лючі від односельчан. Співав хор під управою п. Петра Чукура. Земля пером високо ідейному народньому робітникові!

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз“ платив кооперативам 11. IX. 1931 р.: масло експортове і десерове пріма —·— зол., літра молока 23—25 сот., літра сметани 1·20 зол. копа яєць 6·50 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Субота, 12. вересня год 3·30 попол. „Пієста“.

Субота, 12. вересня, год. 8 вечором „Пієста“.

Неділя 13. вересня год. 3·30 попол. „Пієста“.

Неділя, 13. вересня год. 8. вечером „Вулиця“.

Театр Ріжнородностей:

Субота, 12. вересня, год. 7·30 вечером „Королева передмістя“.

Неділя, 13. вересня, год. 3·30 вечером „Королева передмістя“.

Неділя, 13. вересня, год. 7·30 вечером „Королева передмістя“.

(Ціни від 60 сот. до 4 зол.).

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Міліон“ (реж. Рене Клейр).

КАСІНО: Звукова фільма“, „Сірий дім“ і додатки.

КОЛЬОСЕИ: „Вулиця гріху“, „Лявіна“.

ЛЕВ: Звук. фільма „Міліон“ (реж. Рене Клейр).

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма „Особиста секретарка“.

МІРАЖ: Звукова фільма „Хаджі Мурат“ (Білий сатана) з Із. Мозжухіном.

ОАЗА: Звукова фільма „Іванко музика“.

ПАЛЯС: Звукова фільма „Рішаюча ніч“ (Генерал Платов).

ПАН: Звук. фільма „Анна Хрісті“.

ПАСАЖ: „Бригада смерти“ (Гарі Піль) і додатки.

ХИМЕРА: „Наша є ніч“.

СТИЛЕВЕ: „Жінка, яка бажає гріху“ та „Чародійний килим“ (Пат і Паташон).

УПХА: „Заборонені години“, „Заморські чорти“.

Програма радіо.

Неділя, 13. вересня 1931.

Кенігсберг (217,1) 17·45 Оперова музика. **Липськ** (259,3) 11·30 Кантата Баха. **Братислава** (278,8) 22·15 Циганська музика. **Штутгарт** (360,1) 21·15 „Валькерії“, I акт оп. Вагнера (тран. із Франкфурту). **Гамбург** (372,2) 14·15 Славні тенори. 20·00 Недільний концерт. **Берлін** (419) 18·50 Гіндуські пісні. **Харків** (426) 15·00, 20·00 Концерт. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 21·20 „Magnificat centicum“ Баха, (хор, соли, орх.). **Мілано** (500,8) 20·45 „Мезе Маріяно“, опера. 22·00 „Il Re“, опера Джордана. **Віденъ** (516,4) 21·00 Музика Гайдна (квартети). **Рига** (524,5) 21·25—21·00 Музика камеральна (Гайдн) **Мінхен** (532,9) 19·10 Мішаний хор (нім. людові пісні). 20·00 Популярний концерт. **Будапешт** (550,5) 20·30 Вечір Пучінія. **Ленінград** (1000) 18·30 Концерт для селян. **Калюндборг** (1153,8) 20·00 Музика Шуберта. 21·20 Концерт хору. **Москва** (1481) 20·30 Популярний відчит.

Понеділок 14. вересня 1931.

Кенігсберг (217,1) 20·45 Тріо Бетовена на дві обої і вальторнію. **Липськ** (259,3) 19·30 Симф. концерт. **Братислава** (278,8) 18·00 Концерт. **Бреславя** (325) 21·20 Два фортепяни (Шуберт, Штравс, Фільд і ін.). **Брно** (341,7) 20·20 Концерт хору „Opus“. **Сотенс** (403,8) 20·35 Камеральний концерт. **Берлін** (419) 16·30 Концерт солістів. **Харків** (426) 15·00 20·00 Концерт. **Стокгольм** (435,4) 20·00 Концерт. 22·05—23·00 Концерт солістів. **Рим** (441,2) 21·00 Концерт людової музики. **Прага** (486,2) 21·00 Концерт радіоорх. (Бетовен, Моцарт, Гайдн). **Мілано** (500,8) 22·00 Камеральна музика. **Віденъ** (516,4) 19·30 Ірляндські пісні. 22·00 Джезбенд. **Рига** (524,5) 19·00 Музика Глінки. 20·25 „Травіята“, опера Верді. **Мінхен** 21·25 Південно-німецький квінтет. **Будапешт** (550,5) 17·30 Концерт солістів. 19·45 Циганська музика. **Любляна** (575,8) 18·30 Сальоновий квінтет. **Ленінград** (1000) 16·00 Етноґрафічний концерт. 18·30 Літературний вечір. **Калюндборг** (1153,8) 20·00 Смичкова музика.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Неділя 13. вересня 1931.

Львів (380,7) 10·15 Богослуження з Кракова. 11·58. Астр. з Варшави 12·10—14·35 Комунікати (Трансмісія з Варшави). 14·35 Поштова скринька. 14·50 Музика і рільничий відчит з Варшави. 16·40 Програма для дітей з Варшави. 17·10 Музика з ґрамофонових плит 17·35 Комунікати і концерт з Варшави. 19·00 Всячина. 19·25 Виїмки з оперетох. 19·40 Три знаки запиту. 19·55—22·25 Трансмісії з Варшави. 22·25 Спортовий комунікат. 22·30—24·00 Скрипковий речиталь і легка музика з Варшави.

Понеділок 14. вересня 1931.

Львів (380,7) 11·58 Астрономічний час. 12·10 Концерт з ґрамофонових плит. 13·10 Комунікат метеорольогічний з Варшави. 14·50 Комунікат господарський з Варшави. 15·10 Музика з ґрамофонових плит 15·25 Спортовий відчит з Варшави. 15·45 Огляд комунікатів з Варшави. 16·00 Музика з ґрамофонових плит 16·50 Гутірка по французьки. 17·10 Музика з ґрамофонових плит 17·15 Фейлєтон. 17·30 Музика з ґрамофонових плит. 17·35 Відчит і легка музика з Варшави. 19·00 Всячина. 19·20 Три окличники. 19·35 Музика з ґрамофонових плит. 19·40 Трансмісії з Варшави. 20·30 Концерт з Варшави. 22·00 — 22·25 Трансмісії з Варшави. 22·30—24·00 Легка і танкова музика з Варшави.

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“. Львів, Ринок 10.